

Mieczysław Hucal

**TELEFON POLOWY W WOJSKU POLSKIM
CZYLI MOJA KOLEKCJA
WOJSKOWYCH TELEFONÓW POLOWYCH - cz. I**

Zgodnie z zapowiedziami zapraszam do lektury artykułu poświęconego wojskowym telefonom polowym. Ze względu na fakt, że moja kolekcja liczy już 37 telefonów polowych postanowiłem zaprezentować je w dwóch częściach. Pierwsza będzie poświęcona telefonom użytkowanym w Wojsku Polskim a druga będzie zawierała opisy telefonów z pozostałych armii świata.

Nie wiem kiedy i dlaczego, ale tak „wyszło”, że jakiś czas temu zacząłem kolekcjonować wojskowe telefony polowe. Na początku były to te najłatwiej dostępne czyli używane w czasach LWP, ale z czasem korzystając głównie z portali internetowych zacząłem pozyskiwać coraz to ciekawsze egzemplarze.

Podczas lektury tego artykułu proszę się nie dziwić, że brakuje tu niektórych znanych modeli telefonów. Prezentuję tylko te, które znalazły się w moich zbiorach a nie te, które są powszechnie znane.

Jeśli ktoś czytał moje wcześniejsze artykuły na temat rozwoju sprzętu łączności to zauważył, że starałem się go prezentować w kolejności „wiekowej”, czyli od najstarszego do współczesnego. W tym artykule kolejność prezentacji chciałbym odwrócić ponieważ najciekawsze i najcenniejsze są te najstarsze, które można traktować jako „perełki”, zwłaszcza niektóre.

Jako pierwszy chcę zaprezentować obecnie eksploatowany jeszcze w naszej armii telefon polowy jakim jest **AP-82**. Jest to przedstawiciel najnowszej generacji w moich zbiorach (niestety AP-92 nie udało mi się jeszcze pozyskać). Jest to aparat telefoniczny systemu MB/CB, zasilany trzema bateriami R-20 lub ze źródła zewnętrznego o napięciu 12V. Może pracować do 120 godzin z jednym kompletem baterii. Waga telefonu to niecałe 3kg.

Telefon AP-82

Bardzo podobnym zewnątrznie do AP-82 jest kolejny współcześnie używany telefon - **ATM-325**. Na pierwszy „rzut oka” oba telefony są identyczne. Ale po uważnym przyjrzeniu się można zauważyć różnice. ATM-325 jest typowym telefonem MB, bez możliwości zmiany trybu pracy. Pozbawiony również został możliwości zasilania z zewnątrz. Podobnie jak poprzednik jest zasilany trzema bateriami R-20. Waga nie przekracza 3 kilogramów.

Telefon ATM-325

Rzadziej spotykanym był kolejny prezentowany telefon jakim jest TAP-77. Można go było spotkać na sprzęcie łączności, rzadziej używany był przez wojska zmechanizowane. Waga telefonu to ok. 2,5kg.

Telefon TAP-77

Kolej na kilka bardziej znanych egzemplarzy. Na początek dwie wersje tego samego telefonu. Chodzi o **TAP-67** i **TKW-67**. Jest to ten sam model ale produkowany dla różnych armii. Posiadam TAP-67 w wersji produkowanej dla nas i TKW-67 - wersja dla armii węgierskiej. Telefony niczym się nie różnią prócz języka na tabliczkach wewnątrz aparatu. Aparat pracował w systemie MB/CB. Zasilany był z akumulatora o napięciu 9V. Miał już zdecydowanie mniejsze gabaryty niż starsze telefony z serii TAJ... Waga to około 2,5kg.

TAP-67 w wersji z opisem polskim i węgierskim (po prawej)

Kolejny egzemplarz mojej kolekcji był bardziej powszechnie stosowanym telefonem. Mowa o **telefonie MB-66**. W wojsku był traktowany jako telefon polowy, poza wojskiem jako monterski. Poza armią używany był w PKP i telekomunikacji. Produkowany był przez RWT w Radomiu.

Telefon MB-66

Bardzo popularnym telefonem był inny model a mianowicie **telefon polowy TA-57**. Używany był jako samodzielny środek łączności ale masowo montowany był również na różnego rodzaju sprzęcie łączności. Przeznaczony do pracy zarówno w systemach MB jak i CB. Przystosowany był do zasilania baterią o napięciu 10V. Bateria zapewniała pracę aparatu przez okres 5-6 miesięcy bez konieczności jej wymiany. Nawet przy spadku napięcia zasilania do 6V zasięg łączności zmniejszał się niewiele. Ciężar aparatu wynosił ok. 2,8kg.

Telefon polowy TA-57

Telefon TAJ-43MR był wynikiem modernizacji produkowanych wcześniej telefonów AP-48 i TAJ-43. Zasadniczą różnicą w stosunku do telefonu TAJ-43 była możliwość sterowania pracą różnego rodzaju radiostacji lub praca alfabetem Morse'a po wyposażeniu aparatu w dodatkowy klucz telefoniczny. Umożliwiał pracę w systemie MB, a po zastosowaniu dodatkowej przystawki z tarczą numerową w sieci dowolnej centrali telefonicznej systemu CB i CA. Zasilanie ogniwoem o napięciu 1,5V , waga telefonu to ok. 4,6kg. Obudowa z tworzywa sztucznego tzw. wołoknit / nazwa tworzywa pochodzi prosto z instrukcji łączności/.

Telefon polowy TAJ-43MR

Telefon polowy TAJ-43MR z zamontowanym kluczem telegraficznym

Kolejny telefon z mojej kolekcji to polska konstrukcja **AP-48**. Pracował w systemie MB, aby pracować w sieci dowolnej centrali telefonicznej systemu CB i CA musiał być dodatkowo wyposażony w urządzenie składające się z dławika, kondensatora i tarczy

numerowej. Aparat zasilany był ogniwem o napięciu 1,5V. Poprawnie pracował nawet przy spadku napięcia do poziomu 0,9V. Był dość ciężki, ważył ok. 5kg.

Telefon polowy AP-48

Kolejnym telefonem jaki posiadam to niezniszczalny **TAJ-43**. Mógł być włączany w sieci dowolnej centrali systemu MB oraz w sieci dowolnej centrali telefonicznej CB i CA po zastosowaniu dodatkowego urządzenia składającego się z dławika, kondensatora i tarczy numerowej. Również zasilany był baterią o napięciu 1,5V, jego ciężar wynosił ok. 5kg. Niestety nie udało mi się dotychczas pozyskać wersji w obudowie drewnianej, którą obecnie jest już bardzo trudno zdobyć.

Telefon polowy TAJ-43

Bliźniaczą konstrukcją do TAJ-43 jest telefon polowy **MB-43**. Produkowany był przez Radomską Fabrykę Telefonów. Schemat ideowy i parametry miał identyczne ze swoim wzorcem. Wykorzystywany był również w PKP i telekomunikacji cywilnej.

Telefon polowy MB-43

Telefonem, który funkcjonował w Wojsku Polskim czasie II wojny światowej i jakiś czas po niej jest rosyjska konstrukcja **UNA-FI-43**. Jest to telefon systemu MB umieszczony w drewnianej obudowie. Do Polski przywędrował razem z I Armią Wojska Polskiego. Po zastosowaniu przystawki CB z tarczą numerową aparat UNA-FI-43 mógł być włączony do sieci CB i CA. Zasilany był dwoma ogniwami 1,5V.

Telefon polowy UNA-FI-43

Na koniec dwa najstarsze telefony, które uważam za najcenniejsze w moich zbiorach, prawdziwe „perełki”. Łatwiej było zdobyć telefony zagraniczne, zwłaszcza niemieckie niż nasze - polskie. Czyżby po wojnie niszczone wszystko co przypominało II RP ?

Jako pierwszy chciałbym zaprezentować **polski telefon polowy AP-36**. AP-36 jest telefonem typu induktorowo-brzęczykowego, przeznaczonym do użytku w wojskowych sieciach telefonicznych polowych, przystosowany do wysyłania zarówno sygnałów induktorowych (korkką induktora z boku obudowy) jak i brzęczykowych (brzęczykiem uruchamianym przyciskiem z przodu obudowy), umożliwia on poza tym zestawianie połączeń pośrednich i w tym celu ma dwa gniazda i sznur obustronnie zakończony wtyczkami. Źródłem prądu jest bateria sucha o napięciu 3V. Wymiary zewnętrzne skrzynki aparatu: 185x90x260 mm, ciężar 4,6 kg bez źródła prądu.

Polski telefon polowy AP-36

Najcenniejszym egzemplarzem moich zbiorów jest poprzednik AP-36 a mianowicie **telefon polowy AP-30** (był to zmodernizowany aparat telefoniczny AP-27). Wersja ta pojawiła się w roku 1930, różniła się ona od aparatu AP-27 m.in. tym, że zamiast trzyżyłowego sznura łączącego mikrotelefon zastosowano impregnowany sznur czterożyłowy dwuwarstwowy. Nie zrezygnowano z brzęczyka, dodając na jego kotwiczce sprężynkę, która zabezpieczała ją od zniekształceń podczas regulacji. Drobne zmiany wprowadzono też w przycisku brzęczykowym i kluczu przerzutowym. Sama obsługa i działanie aparatu AP-30 w zasadzie pozostało bez zmian. Kolejne modyfikacje, określane symbolami AP-33 i AP-34 nie wniosły żadnych nowinek technicznych. Aparat miał kształt skrzynki o wymiarach 28 x 175 x 155 mm zaopatrzonej w zamykane zamkiem wieczko.

Polski telefon polowy AP-30

AP-30 kończy prezentację moich zbiorów. Oczywiście nie jest to zbiór zamknięty ponieważ jest jeszcze kilka modeli telefonów, które chciałbym pozyskać do swojej kolekcji. Ze względu na ilość prezentowanych telefonów i ograniczenia edycyjne dotyczące artykułów opisy poszczególnych egzemplarzy są bardzo skromne. Jednak zainteresowani korzystając z zasobów Internetu mogą pogłębić swoją wiedzę tym temacie.

Na zakończenie pragnę nadmienić, że wszystkie te telefony są prezentowane na wystawie z okazji Jubileuszu 95-lecia szkolenia kadr łączności w Zegrzu, która została zorganizowana w Muzeum Historycznym w Legionowie.